

Nicolae BĂIEȘU – o viață închinată valorificării folclorului. Omagiu – 80. Chișinău: Profesional Service, 2014, 436 p.

Perspectiva unei relecturări folcloristice

Cea de a 80-a filă din calendarul vieții omului de știință Nicolae Băieșu i-a oferit în dar două apariții editoriale fundamentale și prodigioase pentru dezvoltarea etnologiei moderne: *Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă (Tipologie. Corpus de texte etnografice și folclorice)* (primul volum din lucrarea amplă, prestigioasă *Tezaurul folcloric al românilor din Moldova, Ucraina și Federația Rusă*) și *Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului: Omagiu – 80*. Timpul a demonstrat că predilecția pentru patrimoniul cultural imaterial al românilor de pretutindeni l-a determinat pe renumitul folclorist să-și dedice viața întregă cercetării acestui imens panteon. Cele peste 800 de lucrări științifice ale etnologului dezvăluie câteva domenii preferențiale de cercetare: istoria folcloristicii, tradițiile etnofolclorice ale sărbătorilor calendaristice, folclorul copiilor ș. a. Or, volumul pe care ne propunem să-l prezentăm în rândurile ce urmează este dedicat în exclusivitate vieții și activității științifice de peste 50 de ani a folcloristului Nicolae Băieșu, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani.

Lucrarea *Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului*, din seria *Personalități marcante*, a apărut la editura *Profesional Service* în volum de 436 pagini și reprezintă o antologie de studii și articole selectate și semnate de distinsul profesor, evocatoare în ceea ce privește preocupările și predilecțiile științifice ale acestuia. În articolul introductiv semnat de acad. M. Cimpoi remarcăm că factorul definitoriu și „stimulator al conștiinței identare”, manifestate „în folclorul nostru într-un mod ilimitat geografic și temporal, nereferindu-se la vreun centru totemic sau un act primordial” [1, p. 9], sesizat de Nicolae Băieșu, „îl constituie sărbătorirea zilelor unor sfinți în care se angajează toți cei ce poartă numele acestora <...>, obiceiurile legate de naștere, de preparare a bucatelor <...>, tradițiile principale etnofolclorice păgâne sau creștine” [1, p. 8] etc. Or, lui Nicolae Băieșu îi aparține, cu precădere, meritul de a fi studiat fundamental „creațiile populare calendaristice, care sunt expresia conștiinței identare a poporului nostru” [1, p. 12].

În continuare vedem înserat tabelul cronologic cu date referitoare la viața și activitatea științifică a cercetătorului, dar și a celor dragi.

Deosebit de interesantă este sinteza lui Tudor Ciobanu și Mihai Tașcă privind *Neamul Băieșu din localitatea Cărăcușenii Vechi, ținutul Hotin*, în care, fiind confirmată de diverse acte istorice, este demonstrată genealogia familiei Băieșu. Aceasta își are începutul din secolul al XVIII-lea și este reprezentată grafic într-o anexă la sfârșitul articolului: „Neamul Băieșu din Caracușenii Vechi are legătură, probabil, cu familia lui Dânga hatmanul care deținea fântâni de păcură. Prima listă a locuitorilor din această localitate a fost întocmită în anul 1774, odată cu organizarea catagrafiei din anul respectiv. Documentul menționează că în Caracușenii din ținutul Hotin, stăpânit de contele Cantemir, erau 132 de gospodării din care una era a lui Nacul Băeșu și alta a lui Ștefan Băeșul (*Moldova în epoca feudalismului*, Vol. VII, Partea II, Chișinău, 1975, p. 177)” [2, p. 25].

Aceeași concordanță de idei o urmărește și articolul lingvistului Maria Cosniceanu cu referire la explicarea etimologică a numelui Băieșu: „*lucrător, muncitor într-o mină și lucrător care servește la o baie publică* <...>, ambele sensuri indicând o îndeletnicire, o ocupație” [3, p. 27].

Cele mai multe detalii despre viața și activitatea distinsului profesor le descifram din secvențele autobiografice pe care ni le oferă cu atâta îngăduință protagonistul. De aici aflăm particularitățile exponențiale ale vieții, bucuriile și, deopotrivă, regretele pe care le-a avut de-a lungul anilor folcloristul N. Băieșu.

Antologia, este structurată în patru capitole: I. *Studii, articole, recenzii ale*

cercetătorului; II. *Moștenire din științele despre folclor și etnografie (Folcloriști. Interpreți de folclor. Elemente de folclor și etnografie în operele unor scriitori)*; III. *Tradiții etnofolclorice ale sărbătorilor calendaristice* și IV. *Analize. Aprecieri. Referințe critice.*

Prima secvență reprezintă un compendiu ale celor mai reprezentative expresii științifice privind folclorul literar al românilor din Republica Moldova și Ucraina și unele observații referitoare la cultura populară a românilor de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului, evident cu incursiuni istorice, mărturii documentare și studii revelatorii. Ca o conștientizare a identității naționale se pretează articolul *Tezaurul folcloric al românilor din Basarabia, Transnistria, Nordul Bucovinei, Transcarpatia*, material motivațional al proiectului fundamental cu același titlu, care are ca obiectiv – „necesitatea intensificării activității folcloriștilor privind publicarea celor mai valoroase creații populare ale românilor din Republica Moldova, din Ucraina, Federația Rusă” [4, p. 75]. O primă realizare este și apariția editorială menționată mai sus (*Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă...*). Vor urma și altele. Celelalte articole din respectiva secțiune sunt recenzii ale unor lucrări cu caracter etnologic, precum și dezbateri ale unor probleme de o stringență maximă, de exemplu: *Prin lichidarea Institutului de Etnografie și Folclor se lovește în destinul neamului românesc.*

Al doilea capitol întrunește materiale de sinteză privind contribuția a peste 50 de folcloriști, interpreți de fol-

clor, scriitori etc. la prosperarea științei despre folclor și etnografie, prin relevarea celor mai importante momente din activitatea etnologică a fiecărui om de cultură studiat. Meritul lui N. Băieșu constă în prezentarea unor personalități ale culturii românești, uneori prea puțin studiate, iar includerea și a unor imagini foto stimulează și mai mult interesul de a cunoaște valorile naționale și pe acei care au contribuit la prosperarea lor. A publicat articole despre preocupările etnofolcloristice ale lui Gh. Asachi, Gh. Sion, C. Stamati-Ciurea, O. Nacco, I. Creangă, T. Burada, G. Dem. Teodorescu, M. Eminescu, Gr. Tocilescu, M. Friedwagner, E. Niculiță-Voronca, E. Sevastos, A. Gorovei, Gh. V. Madan, Gh. T. Kirileanu, S. T. Kirileanu, M. Bârcă, I. Buzdugan, P. Caraman, P. Chioru, D. Balaur, B. Chiroșca, T. Gălușcă, N. Pleșca, Gh. Bogaci, G. Ceaicovschi-Mereșanu, A. Amzulescu, Gr. Botezatu, A. Hâncu, M. Brătulescu, I. Bejenaru, G. Muntean, V. Gațac, I. Datcu, I. Diordiev, D. Blajinu, E. Junghietu, Gr. Bostan, I. Oprișan, L. Berdan, A. Hropotinschi, T. Colac, L. Hanganu etc.

În cea de-a treia parte sunt selectate câteva studii care dezvoltă subiectul sărbătorilor calendaristice. Evident, s-au adus în prim-plan aspecte mai puțin cunoscute publicului interesat pentru a se evita reiterările cu alte studii ale autorului.

Reflecțiile asupra celor publicate de folcloristul Nicolae Băieșu, prin aprecieri și critici ale specialiștilor din domeniu, sunt înmănunchate în cel de al patrulea capitol. Valoarea științifică

a lucrărilor editate de protagonist a sporit mai ales prin interpretarea și compararea moștenirii culturale românești cu cele ale altor popoare, fapt menționat de către nume notorii din România, Ucraina, Federația Rusă. Analiza comparativistă a obiceiurilor și tradițiilor populare românești a augmentat interesul față de specificul imanent al patrimoniului cultural național în contextul celui european și chiar mondial. Impresionează profunzimea aprecierilor exprimate folcloristului de personalități notorii ale etnologiei moderne, grație dăruirii de sine pentru salvagardarea moștenirii culturale a poporului nostru: „Nicolae Băieșu este unul dintre cei mai temeinici cercetători ai obiceiurilor noastre calendaristice, având în spate o veritabilă operă științifică, în cuprinsul căreia întâlnim câteva lucrări de referință, ce au marcat, la timpul lor, evoluția investigațiilor în acest domeniu al culturii populare” (dr. Ion Cuceu, Cluj, România) [5, p. 376]; „Folclorul, după cum constată N. Băieșu, contribuie nu numai la formarea universului de cunoștințe despre lume al copiilor, ci și cultivă la ei calități morale înalte, caracteristice poporului <...>, de dezvoltare a gândirii și vorbirii, de formare a conștiinței etice a generației în creștere” (dr. Grigore Bostan, Cernăuți, Ucraina) [6, p. 347]; „Cu erudiția sa, unanim recunoscută și cu experiența sa îndelungată de cercetător al fenomenului popular în cadrul său natural”, „Nicolae Băieșu [este – *n. n.*] unul dintre cei mai distinși etnologi din Basarabia. <...> Studiile care-l reprezintă mai bine sunt cele care tratează cu consecvență sărbătorile

populare: teza sa de doctorat *Folclorul obiceiurilor de Anul Nou*, apoi aceea de doctor habilitat *Studiul istoric-comparat al folclorului calendaristic în Republica Moldova și în localitățile românești din Ucraina și cea mai amplă lucrare a sa în acest domeniu, *Sărbători domnești (închinat Maicii Domnului și Mântuitorului)* (I, 2004; II, 2007)” (dr. Iordan Datcu, București, România) [7, p. 403].*

Antologia finalizează cu cele mai reprezentative imagini privind viața și activitatea renumitului om de știință. S-a încercat prin această lucrare să se sintetizeze cele mai revelatorii momente din activitatea lui Nicolae Băieșu, ca cele multe să nu sfârșească aici, dar să perpetueze într-o imensă mobilizare a valorilor naționale românești.

Referințe bibliografice

1. Cimpoi M. *Conștiința identitară în folclorul nostru (glosată de Nicolae Băieșu)*. În: *Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului. Omagiu – 80*. Chișinău: Profesional Service, 2014, 436 p.
2. Ciobanu T., Tașcă M. *Neamul Băieșu din localitatea Cărăcușenii Vechi, ținutul Hotin*. În: *Idem*.
3. Cosniceanu M. *Băieșu – nume de familie*. În: *Idem*.
4. Băieșu N. *Tezaurul folcloric al românilor din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei, Transcarpatia*. În: *Idem*.
5. Cuceu I. *Cercetător preocupat de obiceiurile calendaristice*. În: *Idem*.
6. Bostan G. *Valoarea educativă a folclorului copiilor*. În: *Idem*.
7. Datcu I. *Nicolae Băieșu la 75 de ani*. În: *Idem*.

Mariana COCIERU
 Institutul de Filologie al AȘM
 (Chișinău)